

FOTO: SIRI SKILLGATE

Sandstensprover
glaserade på samma
sätt som keramik.

Glaserade möjligheter

Siri Skillgate är keramiker som utvecklat en teknik där hon lyckats gläsera Orsasandsten i en värmeugn, på samma sätt som lera.
- Det finns extremt få exempel på stensorter där man lyckats med just detta, säger hon.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

Siri Skillgate är utbildad industridesigner och har arbetat för stora multinationella företag som IKEA och KIA. För några år sedan kom hon till en punkt där hon började ompröva sitt yrkesval. Hon kände sig begränsad av pressen att hela tiden låta sina kreativa idéer anpassas till specifika beställningar som snabbt skulle kunna omsättas kommersiellt och massproduceras. Hon behövde en paus och hitta tillbaka till den skaparlust som alltid varit hennes drivkraft.

– Jag gick en kurs i keramik och blev omedelbart tagen av materialets möjligheter, att arbeta med lera blev ett slags terapi för mig där händerna lät hjärnan vila, säger hon.

Det blev också en dörröppnare till en ny designverksamhet. I dag har Siri Skillgate utvecklat keramiken till ett eget företag som hon driver under varumärket Dum Keramik.

– Det började som ett slag designexperiment inriktat på hållbarhet men har med tiden blivit ett koncept som utmanar den traditionella synen på keramikhandverket, nästan lite rebelliskt med lekande former och ett humoristisk tilltal som ligger nära konsten.

SIRI SKILLGATE VILL även utforska nya möjligheter och lösa upp gränser mellan olika material. Hon föreläser om sina erfarenheter i olika sammanhang. I den rollen kom hon för drygt ett år sedan via nätverket SPOK, som utvecklar lokala tillverkningsmöjligheter inom slöjd till industri, i kontakt med Caroline Lenner, vd för Orsa Stenhuggeri, som bryter den populära Orsasandstenen.

– Caroline kom till en föreläsning och vi började tala om någon form av samarbete. Både sandsten och lera är ju sedimentära material och Caroline vill själv utforska nya användningsområden inom design och inredning, bland annat via kontakter med formgivare.

Siri Skillgate bjöds in till Orsa Stenhuggeri och fick även besöka den närliggande brotten.

– Det är fantastiskt att få uppleva en produktionskedja där råvaran mer eller mindre förädlas till en slutprodukt, direkt på plats. Det blir samtidigt väldigt tydligt att våra resurser är ändliga och att vi måste försöka att ta hand om allt som naturen ger.

Ett gemensamt projekt startades med stöd från SPOK, med ambitionen att bland annat ta till vara restmaterial från den ordinarie brytningen och produktionen.

– Ett av de första stegen var att utforska vad som händer med sandstenen när den upphettas i en keramikugn, på samma sätt som leran.

En keramikugn blir extremt het, vanligtvis mellan 1000°C och 1300°C för glaserad keramik. Typen av keramik – lergods, stengods eller porslin – styr temperaturvalet.

En sandsten som upphettas i en motsvarande värmeugn genomgår flera fysikaliska och kemiska förändringar beroende på temperaturintervall, bland annat ändrar stenens färg. Orsa-

”Det är fantastiskt att få uppleva en produktionskedja där råvaran mer eller mindre förädlas till en slutprodukt, direkt på plats.”

Siri Skillgate vill utmana den traditionella synen på keramik.

FOTO: PETER BÄCKLUND

sandstenens typiska röda färg kommer huvudsakligen från järnoxid (rost), som fungerar som bindemedel mellan kvartskornen och ger stenen dess karakteristiska varma, röda ton.

– När den upphettas i en keramikugn försvinner järnoxiden och stenen får en gråare ton och mer porig yta.

NÄSTA STEG BLEV att testa att gläsera stenen på samma sätt som en keramik. Glasyrteknik och glasyrrens sammansättning är en vetenskap i sig, betonar Siri Skillgate.

– Det finns extremt få exempel på stensorter där man lyckats med just detta, glasyrn spricker eller fäster inte. Men här lyckades vi verkligen få till en fint glaserad yta. Tack vare kombinationen av en viss glasyr och den höga halten av sandkorn i stenen.

– Det är så ovanligt att vi ett tag arbetade med en patentansökan, just för att skydda tekniken som vi utvecklat.

Tanken på ett patent väcker även frågan som den kommersiella potentialen i en glaserad sandsten, något som den tidigare industridesignern Siri Skillgate självklart också funderat på.

– Det är i nuläget svårt att se en tillverkning av större volymer som till exempel ett kommersiellt fasadmaterial, konstaterar hon.

– Å andra sidan är det fullt möjligt att göra mindre serier eller enskilda projekt där man utgår från stenens unika egenskaper, kanske som ett konstverk.

Siri Skillgate kommer närmast att fortsätta testa olika kombinationer av glasyr och sten. Hon har investerat i en egen provugn där man kan justera gradtalet i mindre intervaller.

– På sikt skulle vi behöva göra mer omfattande labbtester av bland annat hållfasthet och liknande, men då behövs också mer resurser. ■